

مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی
کتابخانه تبریز

شماره: ۳۳-۶/م/پ
تاریخ: ۱۴۰۱/۰۲/۲۶

گزارش کارشناسی

آسیب‌شناسی مدیریت آب خام در شهرداری تبریز

اردیبهشت سال ۱۴۰۱

مقدمه:

مجموعه مدیریت شهری یکی از کانون‌های اصلی مصرف آب خام در تبریز است. توسعه کالبدی شهر و ضرورت توسعه فضای سبز شهری به عنوان مولفه کیفیت زندگی شهری، مصرف آب را اجتناب‌ناپذیر می‌نماید. وضعیت اقلیمی منطقه، احساس بحرانی بودن شرایط آبی را برای ساکنان تبریز، به تاخیر انداخته است. همین تاخیر نیز مواجهه مسئولان با آب را در شهر تبریز، تضعیف نموده است؛ به گونه‌ای که در کمتر برنامه‌ای در حوزه‌های مختلف مدیریت شهری، مقوله آب به صورت ویژه مورد توجه قرار می‌گیرد.

با توجه به فوریت مداخله سیاستگذاران و نظارت دقیق از سوی شورای اسلامی شهر، کمیته کارشناسی آب در مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی کلانشهر تبریز تشکیل شده است. این کمیته، ماموریت دارد در کمترین زمان، ضمن پایش سریع و دقیق ابعاد مسئله مصرف آب خام توسط شهرداری تبریز، شیوه‌های اصلاح روندهای حاکم بر مسئله را پیشنهاد نماید. در نخستین جلسه این کمیته به تاریخ ۱۴۰۱/۲/۲۱، نکات مهم و مبنایی به شرح زیر مطرح شد:

- * تعداد ۱۲۷ حلقه چاه عمیق و نیمه عمیق مجاز و غیرمجاز در سطح شهر تبریز وجود دارد.
- * سالانه ۱۱ میلیون مترمکعب آب خام در شهر تبریز برای آبیاری ۲۸۰۰ هکتار فضای سبز مصرف می‌شود. امکان تحول در این وضعیت وجود دارد؛ به شکلی که بتوان برای آبیاری ۴۰۰۰ هکتار فضای سبز، میزان مصرف آب خام به ۸ میلیون مترمکعب در سال برسد.
- * ۷۰ درصد آب خام مصرفی، برای آبیاری چمن مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- * مناطق ۱-۲-۵-۹ و ۱۰ شهرداری تبریز (مناطق مرتفع)، دچار تنش آبی هستند و تامین آب مورد نیاز برای فضای سبز شهری، برای این مناطق، دشوار و پرهزینه است.
- * فقدان شبکه آب خام در اکثر این مناطق، جابجایی و حمل آب خام با تانکر را اجتناب‌ناپذیر کرده و با هزینه‌های بالا، هدررفت آب را موجب شده است.
- * بی‌برنامگی در حوزه آب، برای نمونه موجب هدررفت گسترده و پرحجم آب‌های زیرزمینی پمپاژ شده از ایستگاه‌های مترو می‌شود.
- * طرح جامع آب خام شهر تبریز در سال‌های قبل توسط شرکت مشاور «فراز آب» انجام شده است اما هیچگاه مورد استفاده قرار نگرفته و با توجه به تحولات گسترده در سال‌های اخیر، نیاز به بازنگری دارد.
- * مطابق ضوابط، شرکت آبفا مکلف است ۸ درصد پساب تبریز را جهت تصفیه و بازچرخانی در اختیار شهرداری تبریز قرار دهد. عملیاتی شدن این ضابطه، نیازمند اهتمام دوسویه و تمهید امکانات فنی لازم در شهرداری است.

* کارشناسان سازمان سیمما، منظر و فضای سبز شهرداری، با توجه به فقدان مطالعات جامع آب، راساً اقدام به مطالعه و تدوین اطلس آب خام تبریز و مسائل مرتبط کرده‌اند. اطلاعات حاصل از این اقدام، می‌تواند پایه مطالعات تکمیلی و حتی سیاستگذاری‌های کوتاه‌مدت باشد.

جمع‌بندی و پیشنهاد:

کارشناسان مرکز، با مدنظر قرار دادن نکات مذکور، اجمالاً پیشنهادات زیر را برای پیگیری و تبدیل به برنامه‌های اجرایی و عملیاتی شهرداری و لحاظ در سیاستگذاری شورای محترم شهر، با اولویت بسیار بالا، ارائه می‌نمایند:

۱. مدیریت واحد منابع آبی، با تشکیل «کمیته عالی مدیریت آب خام در شهرداری تبریز» با مسئولیت مستقیم شهردار تبریز و عاملیت معاونت فنی و عمرانی، سازمان سیمما، منظر و فضای سبز شهری و معاونت خدمات شهری و محیط زیست.
 ۲. تسریع در به فرجام رساندن «مطالعات طرح جامع آب خام تبریز»، با لحاظ نیازها، ضرورت‌ها و مسائل نوپدید
 ۳. تدوین برنامه عملیاتی برای بهره‌گیری بهینه و عادلانه و عالمانه از آب موجود در غرب تبریز
- بدیهی است نیل به نگاه جامع در این مسئله و تضمین تحقق ایده‌ها و برنامه‌ها، مستلزم توجه ویژه شورای محترم شهر و بکارگیری حداکثری ظرفیت کارشناسی منطقه است.
- مرکز پژوهش‌های شورای اسلامی شهر تبریز، تمرکز روی مسئله آب را تداوم می‌دهد.